

З метою розв'язання поставлених завдань вчитель має: підтримувати й розвивати думки та ідеї всіх учнів, а не категорично їх заперечувати; приймати від дітей аргументовані відповіді, не шкодуючи на це часу; навчити учнів обробляти інформацію, бо знаходять її сучасні діти легко та швидко; вірити у здібності кожного учня; створити у класі сприятливу атмосферу. Вчителі початкової ланки мають бути досвідченими у шляхах формування критичного мислення здобувачів освіти. В науковому педагогічному просторі запропоновано різні прийоми, вправи та методи, формування критичного мислення здобувачів початкової освіти: «Читацький театр», «Прогулянка галереєю», «ЗаХІД», «Лицарі Круглого столу», «Дискусійне кафе», «Плакат думок»; вправи: «Барометр», «Акваріум», «Мозаїка»; методи «Думай, збирайся, ділись», «Fishbone» [3].

Пересвідчуємось, що розвиток критичного мислення – нагальна потреба сучасного суспільства, один із модних трендів в освітньому просторі, що готує дітей нового покоління, які вміють міркувати, вільно спілкуватися, співпрацювати, знаходити нові ідеї та пропонувати свої.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мороз І. М. Методичні рекомендації «Що ж таке критичне мислення? Для чого потрібно його розвивати? Що воно дає людині?» [Електронний ресурс] / Ірина Михайлівна Мороз // «На урок». – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/scho-zh-take-kritichne-mislennya-dlya-chogo-potribno-yogo-rozvivati-scho-vono-dae-lyudini-1363.html>.
2. Формування критичного мислення: монографія / В. Ф. Дороз, Л. Я. Романова, О. Б. Ярова, В. А. Ницета, Г. А. Удовиченко; передмова К. О. Баханова [за заг. ред. В. Ф. Дороз]. – К. : “Освіта України”, 2008. – 336 с.
3. Топ-12 прийомів розвитку критичного мислення, адаптованих для використання у школі [Електронний ресурс] // журнал «На урок». – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/post/top-12-priyomiv-rozvitku-kritichnogo-mislennya-adaptovanih-dlya-vikoristannya-u-shkoli>.

Лівак Д. С., студентка ПО-2 ОС «Молодший бакалавр»

Науковий керівник:

к.пед.н., доцент **Фенчак Л.М.**

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ШКІЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Становлення особистості школяра має ряд важливих, відповідальних етапів, обумовленими змінами соціального статусу, розширенням видів діяльності та іншими суспільними та індивідуальними факторами. Одним із таких етапів є початок шкільного навчання, перехід від залежного дитинства до освоєння та відстоювання власної позиції, готовності зробити свій життєвий вибір та нести відповідальність за свої вчинки.

Первинні засади пристосування дитини до соціальної ролі школяра пов'язана із переживанням так званої кризи 6 (7) років, тобто саме початку самореалізації дитини у якості учня початкової школи. Цим визначається необхідність сформуванню належного соціального середовища та забезпечити першокласникам педагогічну підтримку з метою полегшення звикання до школи та профілактики дезадаптації дітей.

У психолого-педагогічній літературі проблема адаптації вивчалась на різних рівнях – від розкриття змісту самого поняття до виявлення особливостей її прояву в різних видах діяльності та чинників, які детермінують цей процес у тих чи інших умовах. Тому питання педагогічної підтримки адаптації молодших школярів до навчання у школі є актуальним у сучасній дидактиці. Адаптація з латинської «adapto» означає «пристосування». Молодші школярі повинні, з одного боку, пережити зміну розпорядку дня, пристосуватися до нових умов спілкування, а з іншого – сприйняти та привнести у власне життя нові специфічні

правила, вимоги і предмети, пов'язані із навчанням у школі. Адаптацію до шкільного навчання можна розглядати у трьох базових ракурсах: фізіологічна, психологічна і соціальна. У дійсності всі елементи адаптації певною мірою взаємодетерміновані і корелюються між собою. Зазвичай фізіологічна адаптація відрізняється найменшою тривалістю (до кількох тижнів), позначається на пристосуванні до зміни режиму життєдіяльності, нового порядку дня тощо. Крізь призму пристосування молодших школярів до умов навчання у школі слід особливу увагу приділити адаптації соціально-психологічній – активному пристосуванню індивіда до нових умов середовища і оточення, перебудову пізнавальної, мотиваційної та емоційно-вольової сфер особистості при переході до нового етапу життєдіяльності.

Дослідники називають багато критеріїв оцінки процесу адаптації. Гармаш Л.С., виходячи із провідного виду діяльності молодших школярів – навчальної діяльності, пропонує оцінювати ефективність адаптації саме за навчальними успіхами дитиною. Особливістю навчальної діяльності є засвоєння молодшим школярем нових правил. За виконанням правила лежить система відносин дитини з дорослою людиною. Спочатку правила виконуються у присутності дорослого, потім з опорою на предмет, що заміщає дорослого, і, нарешті, правило стає внутрішнім [1, с.44].

Головна ідея особистісно-орієнтованої адаптації молодших школярів – це створення виховної системи на принципах взаємної відповідальності, взаємодопомоги, взаємної зацікавленості вчителів у досягненні учнями навчальних успіхів та розвитку культури здоров'я. Проте це твердження зустріло значну критику, оскільки оцінювання результатів праці учня має значну мотивуючу роль у навчальному процесі. Серед вирішальних факторів профілактики дезадаптації молодших школярів необхідно назвати достатній фізичний рівень, оскільки шкільне навчання створює умови перевантажень зростаючого організму. Недостатня фізична активність, безумовно, негативно позначається на навчальній успішності учнів, тому рекомендується проводити перерви із виконанням елементарних фізичних вправ, так звані фізкультхвилинки [1, с.47].

Загалом можемо визначити наступні пріоритетні завдання учителя у період адаптації дітей до школи: забезпечення індивідуального підходу; формувати культуру спілкування учнів; стимулювати мотивацію навчання та мотивацію успіху дитини; обмежене оцінювання навчальних результатів молодших школярів; формування учнівського колективу. Високі результати застосування з точки зору оптимізації процесу адаптації дитини до школи є досвід арт-терапевтичних, тобто мистецьких засобів самовираження учнів. Арт-терапія не лише може моделювати умови прискорення темпів адаптації усіх учнів класу, але і виступати в якості ефективного засобу допомоги невстигаючим та дітям, які опинилися в складних життєвих обставинах, що у значній мірі гальмує процеси адаптації до навчання [4, с.105-106].

Підсумовуючи вище викладені результати дослідження, слід визнати, що адаптація першокласника у значній мірі визначається його особистісною готовністю. Підтримати і скоригувати цю готовність можливо засобами педагогічного впливу на початковому етапі навчання шляхом забезпечення розвитку когнітивних процесів дитини, емоційного інтелекту, розвитку навичок соціальної взаємодії молодших школярів тощо. Фундаментальним показником ефективності вжитих педагогічних засобів розвиваючого освітнього простору щодо стимулювання адаптації дітей до шкільного навчання є готовність до навчання у школі. Ця індивідуальна якість виявляється у загальному психічному розвитку, складовими якого є певний рівень інтелектуального розвитку, емоційно-вольового, соціально-комунікативного та мотиваційного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарук І. Створення вчителем комфортних умов для адаптації першокласників до навчання у школі / Ірина Гончарук // Початкова школа. – 2013. – № 7. – С. 42-44.
2. Кочерга Ольга. Психофізіологічний розвиток дитини перед школою / Кочерга Ольга. // Початкова школа. – 2012. – № 1. – С. 45.

3. Кривчикова О. Психомоторний стан як фактор адаптації учнів початкових класів до умов навчання в школі / Олена Кривчикова, Тетяна Лясота // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2008. – №2. – С. 162-164.

4. Гармаш Л.С. Особливості психологічного супроводу адаптації першокласників до навчального процесу / Гармаш Л.С. // Таврійський вісник освіти. – 2014. – № 2 (46).

Макара Ж. М., студентка ПО – 1сп.
Науковий керівник:
к. п. н., доцент **Лалак Н. В**
Мукачівський державний університет

ВИХОВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КУЛЬТУРИ МІЖЕТНІЧНИХ ВІДНОСИН

Україна – багатонаціональна держава, у якій проживають представники різних національних меншин. В контексті сьогодення важливого значення набуває проблема виховання у підростаючого покоління почуття толерантності до різних етнічних груп. Адже в історії та й зараз можна виявити багато прикладів етнічних конфліктів, що є причиною неправильного виховання дітей як домінуючого етносу (українців), так і дітей національних меншин.

У науковому обігу проблема виховання культури міжетнічних стосунків представлена як міждисциплінарна і вивчається в різних наукових галузях вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Її філософські, соціологічні та культурологічні аспекти висвітлено в працях Ф. Барта, О. Голика, П. Гнатенка, А. Дегтяренка, А. Карміна, В. Кафарського, Н. Крилова., В. Сухомлинського. Цінними для нашого дослідження є наукові доробки педагогів, які розкривають особливості виховання у дітей культури міжетнічних стосунків у різних типах навчальних закладів (Т. Атрощенко, В. Білоусова, Н. Васильєва, Р. Кусарбаєв, Г. Назаренко, Г. Ніколаєва, Є. Степанов та ін.). Аналіз літератури з проблеми дослідження дає підстави стверджувати, що виховання культури міжетнічних відносин передбачає: формування системи ціннісних орієнтацій, етичних настанов на контакти із представниками інших етносів; опанування вихованцями знаннями про етноси і міжетнічні відносини; виховання поваги до почуття честі й гідності представників інших етносів; толерантного ставлення до інших поглядів і переконань, тактовності в оцінці традицій, звичаїв, ритуалів різних етносів; розвиток умінь і навичок міжетнічної взаємодії, намагання самоудосконалюватися у цій діяльності; формування вмінь і навичок подолання особистісно-психологічних бар'єрів у спілкуванні, попередження ситуацій, які викликають емоційну напруженість у відносинах представників різних етносів, запобігання конфліктним ситуаціям [2].

На нашу думку, першим кроком у процесі виховання у молодших школярів культури міжетнічних відносин має бути оволодіння ними культурою свого етносу, усвідомлення своєї етнічної приналежності й формування етнічної самосвідомості. Наступний крок – це формування цілісного уявлення про етнічну картину суспільства та світу в цілому; виховання у дітей інтересу до життя і культури інших етносів та адекватного сприйняття їхнього розмаїття, позитивного ставлення до культурних розбіжностей. Третій крок передбачає розвиток умінь і навичок життєдіяльності здобувачів освіти у поліетнічному середовищі, а саме: формування здатності до встановлення контактів із представниками інших етносів, сприяння набуттю досвіду міжетнічних відносин на основі дотримання етичних і правових норм поведінки у міжетнічній взаємодії; виховання здатності прогнозувати та запобігати конфліктним ситуаціям.

В. Сухомлинський зазначав, що суспільне виховання починається із сім'ї. Саме у сім'ї, на думку вченого, закладається фундамент розвитку людини, саме у сім'ї починається формуватися особистість дитини, яка продовжує розвиватися у навчальних закладах [2].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>